

1. Działania na rzecz przymusowych migrantów

A. Poradnictwo prawne, międzykulturowe i integracyjne. Ich celem jest zapewnienie osobom starającym się o nadanie statusu uchodźcy, uznanym uchodźcom i osobom objętym ochroną uzupełniającą oraz ze zgodą na pobyt humanitarny dostępu do informacji o ich prawach i obowiązkach w Polsce, a także wsparcie procesu ich integracji. Zakres konsultacji prawnych obejmuje całe spektrum problemów prawnych, z jakimi mogą się zetknąć uchodźcy w Polsce. Przede wszystkim obejmuje wsparcie w procedurze ubiegania się o nadanie statusu uchodźcy czy w zwolnieniu z detencji. Osobom, które uzyskały ochronę międzynarodową w Polsce oferujemy pomoc w ich integracji, co w praktyce oznacza, że porady obejmują także problemy dot. każdego obywatela, np.: możliwości i warunki korzystania z pomocy socjalnej, rejestrację w Urzędzie Pracy, możliwości ubiegania się o zasiłki rodzinne, ubezpieczenie medyczne, zagadnienia z zakresu prawa pracy, prawa rodzinnego, lokalowego, etc. W razie potrzeby świadczona jest także pomoc w załatwianiu spraw urzędowych, z którymi cudzoziemcy mogą mieć trudności, wynikające np. z nieznajomości języka czy początkowym zagubieniu w nowym systemie prawnym.

Porady integracyjne i międzykulturowe są uzupełnieniem poradnictwa prawnego dla cudzoziemców. Wsparcie jest istotne zwłaszcza w pierwszym okresie ich samodzielnego funkcjonowania w nowej rzeczywistości społeczno-prawnokulturowej i wynika z bariery językowej, a także z odmienności kodów komunikacji pozawerbalnej w kulturze gości i gospodarzy. Konsultacje te mają przede wszystkim wymiar praktyczny. Doradca integracyjny pomaga cudzoziemcom odnaleźć się w polskiej rzeczywistości, spełniając jednocześnie funkcję tłumacza, przewodnika międzykulturowego oraz poniekąd pracownika socjalnego. Osobom

ze szczególnymi potrzebami oferujemy holistyczne wsparcie w postaci asysty tzw. „case managera”.

W 2020 roku udzieliliśmy pomocy 503 uchodźcom w 2034 sprawach. Nasze wsparcie objęło 845 dzieci.

Powyższe działania były prowadzone w ramach następujących projektów: „Warszawa wielokulturowa IV”, „Razem przeciw dyskryminacji”, „Z pomocą nowym mieszkańcom i mieszkankom Woli” (Urząd m.st. Warszawy), „No detention necessary II” (Network of European Foundations, European Programme for Integration and Migration – EPIM), „One for All, All for One II (OSF). Ponadto, pomoc prawna cudzoziemcom ubiegającym się o udzielenie ochrony międzynarodowej była świadczona na podstawie umowy z Szefem Urzędu ds. Cudzoziemców (nieodpłatna pomoc prawna na podstawie Ustawy o udzielaniu cudzoziemcom ochrony na terytorium RP).

B. W Stowarzyszeniu (w ramach ww. projektów) działa także Centrum Wolontariatu. W 2020 roku aktywnych było 33 wolontariuszy (w tym 11 cudzoziemców, którzy wcześniej korzystali z naszego wsparcia). Wolontariusze towarzyszyli cudzoziemcom w charakterze tłumaczy podczas 20 wizyt lekarskich oraz w 178 wizytach w urzędach lub podczas innych spraw natury integracyjnej, angażując się zarówno w pomoc osobom dorosłym, jak i dzieciom. Brali także udział w działaniach na rzecz seniorów oraz dzieci uchodźców. Ponadto, prowadzone były działania na rzecz podnoszenia kompetencji naszych wolontariuszy poprzez zapewnienie im superwizji i szkoleń specjalistycznych (projekt „Wolontariusze na rzecz migrantów”, finansowany przez miasto stołeczne Warszawa).

2. Działania na rzecz dobrowolnych migrantów

Poradnictwo prawne na rzecz dobrowolnych migrantów świadczone było w ramach ww. projektów współfinansowanych przez urząd m.st Warszawy, EPIM, OSF. Pomoc udzielana była wszystkim migrantom przebywającym na terenie Polski. Nasi doradcy i prawnicy najczęściej spotykali się z trudnościami w procedurze legalizacji pobytu czy zbyt długim trwaniem procedur. Bardzo często osoby przychodzące do nas pytały również o kwestie związane z podjęciem legalnej pracy w Polsce (jak uzyskać zezwolenie na pracę, kiedy

można zawrzeć umowę o pracę, jak wygląda sprawa ubezpieczeń, prowadzenia działalności gospodarczej czy podejmowanie nauki w Polsce).

W 2020 z pomocy doradców i prawników SIP skorzystało 314 migrantów w 493 sprawach. Nasze wsparcie objęło 93 dzieci.

Poradnictwo na rzecz zarówno dobrowolnych jak i przymusowych migrantów możliwe było na taką skalę także dzięki finansowemu wsparciu indywidualnych darczyńców.

Ważniejsze sukcesy w ramach poradnictwa na rzecz migrantów i uchodźców w 2020 r.:

1. W lipcu 2020 r. uzyskaliśmy status uchodźcy dla osoby nieheteronormatywnej z Czeczenii (postępowanie uchodźcze wszczęte jesienią 2019 – od przyjazdu do Polski do końca postępowania reprezentowaliśmy osobę przed UdSC).
2. Otrzymaliśmy dla naszego klienta środek tymczasowy (interim measure) wydany przez Europejski Trybunał Praw Człowieka zakazujący jego deportacji na czas postępowania przed Trybunałem. Dzięki temu nie został on deportowany do Tadżykistanu, gdzie groziło mu realne ryzyko tortur, niehumanitarnego lub poniżającego traktowania.
3. Dzięki nam Wojewódzki Sąd Administracyjny w Warszawie uznał, że Świadkowie Jehowy w Rosji mogą być zagrożeni prześladowaniem ze względów religijnych.
4. Uzyskaliśmy zadośćuczynienie dla sześciuosobowej rodziny niesłusznie pozbawionej wolności w strzeżonym ośrodku dla cudzoziemców. Jeden członek tej rodziny doświadczył przemocy w swoim kraju, podczas gdy pobyt w ośrodku strzeżonym odbił się bardzo negatywnie na stanie zdrowia jednego z dzieci.
5. Reprezentowaliśmy cudzoziemców, którzy doświadczyli przemocy bądź byli dziećmi bez opieki przed sądem detencyjnym. Dzięki nam zostali oni zwolnieni ze strzeżonego ośrodka dla cudzoziemców.
6. Jedna z prowadzonych przez nas sprawy przed Europejskim Trybunałem Praw Człowieka dotycząca niesłusznej detencji zakończyła się jednostronną deklaracją rządu przyznającą się do naruszenia.
7. Udało nam się przekonać sądy administracyjne, że tzw. „test rynku pracy” nie stanowi braku formalnego wniosku o zezwolenie na pobyt czasowy i pracę. Dzięki temu setki spraw, które zostały pozostawione bez rozpoznania winy zostać wznowione, a w konsekwencji ewentualne negatywne decyzje w sprawie zobowiązania do powrotu uchylone.

8. Reprezentowaliśmy szereg cudzoziemców skarżących się na bezczynność organów decydujących o udzieleniu im zezwolenia na pobyt w Polsce. Wygraliśmy wszystkie dotychczas rozpoznane przez sądy sprawy.
9. Dzięki naszym działaniom litygacyjnym osoby w postępowaniu o udzielenie ochrony międzynarodowej mogą skutecznie ubiegać się o przyznanie im świadczenia 300+.
10. Udzielaliśmy wsparcia prawnego kilkunastu rodzinom, w tym dzieciom, które ze względu na silną integrację z Polską nie powinny być zwracane do swojego kraju.
11. Złożyliśmy skargę do Komisji Europejskiej wskazując, że wysokość świadczeń finansowych udzielanych osobom ubiegającym się o ochronę międzynarodową naraża ich na ryzyko skrajnego ubóstwa lub bezdomności.
12. Dzięki naszym działaniom sądy administracyjne przesądziły, że wynajmowanie mieszkania na rynku komercyjnym nie stoi na przeszkodzie ubieganiu się o mieszkanie z zasobów mieszkaniowych m.st. Warszawy.

3. Inne projekty

Przez cały rok kontynuowaliśmy działania na rzecz ograniczenia detencji cudzoziemców i kontroli instytucji publicznych, które stosują detencję w ramach projektu „**NO DETENTION NECESSARY II**” (finansowanego przez Network of European Foundations, European Programme for Integration and Migration – EPIM), który jest kontynuacją projektu „No detention necessary” – pilotażu nowatorskiego podejścia do alternatyw do detencji. W oparciu o wypracowany przez koalicję [International Detention Coalition \(IDC\)](#) model skutecznych alternatyw do detencji – tzw. [Community Assessment and Placement model \(CAP\)](#) – osobom opuszczającym ośrodki strzeżone bądź zagrożonym detencją oferujemy wsparcie w postaci pracy quasi-socjalnej, poradnictwa prawnego i psychologicznego. Staramy się zwiększyć zaangażowanie cudzoziemców objętych programem w procedury, które są ich udziałem, poprawić ich funkcjonowanie na wolności i wypracować wraz z nimi długofalowy plan działania, w oparciu o krajowe przepisy dotyczące migracji.

Od kwietnia 2020 roku realizowaliśmy projekt „**HELPDESK**” ze środków The European Child Rights Helpdesk (lider – holenderska organizacja Defence for Children International Netherlands), którego głównym celem, jest wspieranie małoletnich migrantów w Europie poprzez indywidualną pomoc prawną oraz wskazując prawidłowe rozwiązania polityczne i praktyczne. Projekt realizowany jest przez organizacje społeczne w różnych państwach europejskich. Doświadczenia zbierane przez każdą organizację pozwalają wypracować dobre rozwiązania zabezpieczające interesy małoletnich migrantów. Jako SIP przez cały czas

trwania projektu udzielaliśmy porad prawnych dzieciom migrantom w detencji i na wolności. W 2021 roku kontynuujemy te działania.

Do końca listopada 2020 kontynuowaliśmy realizację projektu „**BUDOWA I WDRAŻANIE INNOWACYJNYCH NARZĘDZI OGRANICZAJĄCYCH ZJAWISKO PRACY NIEREJESTROWANEJ W INSTYTUCJACH WSPÓŁODPOWIEDZIALNYCH ZA MINIMALIZACJĘ ZJAWISKA „SZAREJ STREFY” NA RYNKU PRACY**” finansowanego z Programu Operacyjnego Wiedza Edukacja Rozwój. Jego celem jest podniesienie poziomu wiedzy o konsekwencjach pracy nierejestrowanej w perspektywie życia, w tym wzrost świadomości pracowników i pracodawców oraz zmniejszenie prawdopodobieństwa podjęcia pracy w szarej strefie dzięki stworzeniu sieci współpracy z instytucjami polskimi i zagranicznymi, przy użyciu innowacyjnych rozwiązań. Liderem projektu jest Fundacja Centrum Analiz Społeczno-Ekonomicznych (CASE). W ramach projektu w roku 2020 przeprowadziliśmy: szkolenie stacjonarne dla 12 cudzoziemców, szkolenie online dla 23 cudzoziemców oraz 2 szkolenia online dla 49 pracodawców.

Kontynuujemy także **działania edukacyjne**. W 2020 roku nadal skupialiśmy się szczególnie na dwóch grupach: dzieciach i młodzieży, a także na osobach starszych, które zapoznawaliśmy z wielokulturowością Warszawy i zamieszkującymi ją migrantami (w ramach kolejnych edycji projektów *Dzieci w międzykulturowej Warszawie* oraz *Seniorzy w wielokulturowej Warszawie* współfinansowanych przez urząd m. st. Warszawy). Wszystkie te działania uwzględniają wiele wspólnych spotkań obu tych grup oraz są urozmaicane innymi działaniami możliwymi w ramach dodatkowych, mniejszych projektów dofinansowanych najczęściej przez Urząd Miasta Warszawa. W związku z trwającą od marca 2020 r. epidemią z niektórych działań musieliśmy zrezygnować lub przenieść je online. Tym niemniej udało się zarówno zapewnić dzieciom udział w zajęciach artystycznych (teatralnych, filmowych, pisarskich, a nawet z szycia maseczek ochronnych), jak i doprowadzić do ich wirtualnych spotkań z seniorami (m.in. dzieci przekazały seniorom listy z życzeniami wraz ze swoimi pracami artystycznymi). Warte odnotowania jest także przygotowanie przez cudzoziemców z Gruzji, Tadżykistanu, Ukrainy, Tunezji, Uzbekistanu, Czeczenii, Indii i Mołdawii 532 posiłków dla seniorów z tradycyjnymi potrawami typowymi dla ich krajów pochodzenia. Dania zostały przekazane 237 seniorom. W ramach działań projektowych odbyły się także zajęcia plastyczne, dzięki którym powstały rzeźby mozaikowe wykonane przez seniorów i cudzoziemców oraz prace plastyczne w takich technikach jak japońskie Suminagashi i ze sznurka jutowego w tradycyjnym stylu ukraińskim.

KONSORCJUM organizacji działających na rzecz uchodźców i migrantów – w maju 2017 roku powstała nieformalna grupa skupiająca 9 organizacji z 4 różnych regionów Polski zajmujących się wsparciem imigrantów i uchodźców w Polsce (Amnesty International Polska, Fundacja Centrum Badań Migracyjnych (Migrant Info Point), Fundacja Nasz Wybór, Fundacja Polskie Forum Migracyjne, Helsińska Fundacja Praw Człowieka, Polska Gościnność (Chlebem i Solą oraz portal uchodźcy.info), Stowarzyszenie Homo Faber, Stowarzyszenie Interwencji Prawnej, Stowarzyszenie Nomada). Od tego czasu działa zgodnie z ustalonymi wówczas zasadami, spotykając się na comiesięcznych zebraniach i planując wspólne działania. Celem działania Konsorcjum jest wzajemne wsparcie organizacji członkowskich, uzupełnianie działań, wymiana informacji, wspólne prowadzenie spraw klientów. Szczególnie ważne jest także poczucie wspólnoty i solidarności w kontekście obecnej sytuacji społeczno-politycznej, zmiany narracji wokół kwestii migracyjnych oraz zakresu współpracy na linii organizacje-instytucje publiczne. W 2020 roku realizowaliśmy wspólnie projekt poradniczo-rzeczniczy „**ONE FOR ALL, ALL FOR ONE II**” finansowany przez Open Society Foundations. W ramach tego projektu zapewniliśmy także wsparcie mentorów 5 osobom oddolnie zaangażowanym w działania na rzecz migrantów w swoich społecznościach lokalnych. Pomimo ograniczeń związanych z rozprzestrzenianiem się koronawirusa, spotykaliśmy się regularnie średnio raz-dwa razy w miesiącu na platformie ZOOM. W czerwcu przeprowadziliśmy wspólną kampanię informacyjną wokół światowego Dnia Uchodźcy. Jesienią natomiast opracowaliśmy wspólne wystąpienie do Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji zawierające sugestie jak powinny wyglądać prace nad dokumentem strategicznym dot. polskiej polityki migracyjnej oraz jakie elementy ww. dokument powinien zawierać.

4. Inne działania

30 razy pojawiliśmy się w mediach: ukazało się 19 artykułów prasowych lub internetowych, w których była mowa o Stowarzyszeniu lub wypowiedział(a) się przedstawiciel(ka) Stowarzyszenia, gościliśmy 10 razy w radio i raz w telewizji.

Wzięliśmy także udział w 40 spotkaniach, seminariach, konferencjach, wyjazdach studyjnych, wykładach czy szkoleniach.

Przeprowadziliśmy jako SIP 4 szkolenia z zakresu legalizacji pobytu oraz różnorodności w miejscu pracy na dwóch warszawskich uczelniach i dla dwóch warszawskich banków, a także webinarium z legalizacji pobytu cudzoziemców w Polsce dla uczestników kursu mentoringowego w ramach projektu One for All, All for One. Ponadto przeprowadziliśmy

szkolenia dla radców prawnych (zorganizowane przez Krajową Radę Radców Prawnych w ramach seminarium TRALIM) nt. prawa europejskiego dot. imigracji i azylu (zagadnienia związane ze specyfiką pracy z klientem cudzoziemskim ze szczególnym uwzględnieniem kwestii międzykulturowych oraz sytuacji osób po traumie oraz na temat detencji cudzoziemców).

Wystąpiliśmy także z 13 stanowiskami/listami otwartymi/apelami do władz oraz 3 komentarzami do projektów ustaw. Byliśmy autorami lub współautorami 8 publikacji w tym 2 tzw. raportów alternatywnych (dla Komitetu Praw Dziecka ONZ oraz do Komitetu monitorującego wykonanie przez Polskę Konwencji o Przeciwdziałaniu Przemocy ze Względu Na Płeć (Konwencja Stambulska)) Kilukrotnie aktualizowaliśmy FAQ związane ze zmianami prawnymi istotnymi dla cudzoziemców pojawiającymi się w kolejnych „tarczach antykryzysowych”. W związku z sytuacją polityczną w Białorusi, która wywołała od sierpnia 2020 zwiększony napływ uchodźców, przygotowaliśmy poradnik po procedurach uchodźczych i legalizacyjnych dla Białorusinów.

5. Członkostwo w ciałach/koalicjach krajowych i międzynarodowych

Jesteśmy jako organizacja członkami licznych koalicji organizacji społecznych krajowych i zagranicznych, formalnych i nieformalnych. Wśród nich są:

Międzynarodowe:

- PICUM – the Platform for International Cooperation on Undocumented Migrants;
- IDC - International Detention Coalition
- European Network on Statelessness
- European ATD Network

Krajowe:

- Konsorcjum organizacji społecznych działających na rzecz uchodźców i migrantów
- Krajowy Mechanizm Prewencji Tortur w Biurze Rzecznika Praw Obywatelskich
- Komisja Ekspertów ds. Migrantów przy Rzeczniku Praw Obywatelskich
- Branżowa Komisja Dialogu Społecznego ds. Cudzoziemców przy urzędzie m.st. Warszawy
- Koalicja ds. Bezdomności (koordynowana przez Fundację Habitat for Humanity)
- Grupa roboczej do spraw relacji z osobami świadczącymi pracę w ramach Zespołu do spraw Zrównoważonego Rozwoju i Społecznej Odpowiedzialności Przedsiębiorstw (Ministerstwo Inwestycji i Rozwoju)

- EAPN Polska – Polski Komitet Europejskiej Sieci Przeciwdziałania Ubóstwu, koordynowany przez Wspólnotę Roboczą Związków Organizacji Socjalnych – WRZOS;
- Ogólnopolska Federacja Organizacji Pozarządowych